

Nr 92.

Av herr Åman m. fl., angående lärarpersonalens tillsyn vid skolmåltiderna.

I statsverkspropositionen har under 8:e huvudtiteln i samband med frågan om bidrag till anordnande av skolmåltider chefen för ecklesiastikdepartementet uttalat sig beträffande bl. a. lärarnas tjänstgöringsskyldighet i fråga om tillsyn vid skolmåltiderna för att »tillfälle därigenom skall lämnas riksdagen att, om riksdagen skulle finna så påkallat, uttala sig beträffande de nu tillämpade grunderna i dessa hänseenden».

Frågan om tillsynen vid skolmåltiderna behandlades vid vårriksdagen 1946 i samband med proposition nr 174/1946 angående statsbidrag till skolmåltiderna. Av denna proposition framgick, att någon skyldighet för lärarna att utan ersättning övervaka skolbarnens bispisning icke ansågs föreligga. Departementschefen ifrågasatte att antingen utnyttja lärarnas fyllnadstjänstgöringsskyldighet för ifrågavarande ändamål eller kompensera övervakningsuppgiften genom nedsatt tjänstgöringsskyldighet. Till frågan huruvida i stället särskild ersättning skulle utgå tog departementschefen ej ställning.

I samband med behandlingen av den allmänna löneregleringen vid höst-riksdagen 1946 kom frågan upp i statsutskottet. Utskottets utlåtande hade följande lydelse:

I samband med ställningstagandet till frågan om den nya lönenivån har utskottet övervägt vissa spörsmål om de prestationer, för vilka lönerna skola anses utgöra vederlag. Det har därvid närmast varit fråga om socialpedagogiska åtgärder, som komma att åvila exempelvis lärarpersonal i samband med barnbispisning. Utskottet förutsätter, att dylika arbetsuppgifter icke skola förenas med särskild gottgörelse eller särskilt lönetilllägg.

Beslutet vid 1946 års höstriksdag har varit föremål för starkt delade meningar mellan statsmakterna och lärarorganisationerna, där de senare efter företagna undersökningar hävdade den meningen, att riksdagens beslut icke kunde anses innebära den omstridda tjänstgöringsskyldigheten.

Ett åläggande för lärarna att övervaka skolbarnsbispisningen innebär, att desamma berövas rätten till en fri disposition av sin egen måltidsrast. Att svårigheter i vissa fall uppstår för skolorna att ordna denna övervakning utan lärarnas medverkan kan icke bestridas, men överenskommelse om en tjänstgöring av detta slag bör kunna träffas på frivillighetens väg, helst som lärarkårerna alltid visat stor ambition när det gällt olika anordningar i samband med skolverksamheten. Det beklagliga är, att något till-

fälle till en central och fri förhandling i denna fråga aldrig givits av statsmakterna. 1946 års beslut fattades sålunda utan att frågan varit föremål för någon överläggning i de av TCO och lärarförbunden förda förhandlingarna med 1945 års statliga lönekommitté, vilken till övervägande delen bestod av riksdagsledamöter. När frågan nu ånyo aktualiserats, är det beklagligt, att ecklesiastikdepartementet av formella skäl icke heller nu ansett sig kunna förhandla i principfrågan beroende på att departementet ansett sig bundet av 1946 års riksdagsbeslut.

Man kan sålunda konstatera, att ingen som helst central förhandling fått äga rum i frågan om tjänstgöringsskyldighetens omfattning med avseende å tillsynen vid skolmåltiderna. Det är sannolikt, att en central förhandling i här berörda avseende skulle förhindrat den principstrid, som har uppkommit, i vilken strid lärarorganisationerna på goda grunder hävdad den meningen, att en inskränkning i rätten att fritt disponera måltidsrasten icke rimligen bör ske genom ett ensidigt åläggande utan måste förut-sätta lärarnas frivilliga medgivande. Skolöverstyrelsen anförde i ett yttrande 1949 bl. a., att frukostrasten var att anse såsom ett avbrott i skoldagen.

Med hänvisning till ovanstående får vi hemställa.

att riksdagen måtte besluta hemställa till Kungl. Maj:t
att med lärarorganisationerna förhandla om lärarnas frivilliga medverkan beträffande tillsyn vid skolmåltiderna.

Stockholm den 26 januari 1954.

Valter Åman.

Martin Söderquist.

Erik Arrhén.